

Komentar na prijedlog Kodeksa pozitivne prakse savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u oblikovanju javnih politika

Na početku želimo istaknuti kako udruga Partnerstvo za društveni razvoj načelno podržava inicijativu usmjerenu k reguliranju procesa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u oblikovanju javnih politika.

Istovremeno, ne možemo podržati nastojanje da se takva inicijativa riješi putem izrade i usvajanja kodeksa već smatramo da je nužno izraditi i usvojiti zakon koji će savjetovanje sa zainteresiranom javnošću učiniti obavezom za sva tijela nacionalne i lokalne vlasti koja su nadležna za izradu i usvajanje javnih politika. Ovo je tim važnije jer bi takvo rješenje moglo imati i snažnu antikorupcijsku komponentu.

Iako velik broj nacionalnih programa i strategija (npr. Nacionalni program suzbijanja korupcije, Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju, Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava itd.) naglašava potrebu uključivanja građanki, građana i civilnog društva u procese izrade javnih politika, stvarnost koju živimo gotovo je sasvim suprotna. U trenutnoj situaciji u Hrvatskoj gdje se ne provode i ne poštuju neki od zakonskih propisa važni za rad organizacija civilnog društva, sigurno je da će predloženi kodeks ostati tek mrtvo slovo na papiru. I to unatoč opetovanim očekivanjima Europske komisije da praksa bude suprotna¹.

Ovaj stav temeljimo na iskustvu stečenom višegodišnjim radom na provedbi projekata suzbijanja korupcije i zaštite ljudskih prava. Dovoljno je prisjetiti se primjera Zakona o pravu na pristup informacijama gdje se i danas (gotovo pet godina nakon što je Zakon stupio na snagu) velik broj organizacija civilnog društva bori za adekvatnu provedbu i poštivanje navedenog Zakona od strane tijela javne vlasti. Istovremeno, prošlomjesečno usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti – gdje je Vlada RH u izradi Zakona u potpunosti isključila ne samo javnost i civilno društvo, već i dio donositelja odluka – dodatno nam svjedoči da će šanse (čak ne i jamstvo) za stvarnu provedbu imati jedino rješenje koja nameće zakonsku obavezu.

U prilog navedenome govore i ozbiljni problemi s onim oblicima savjetovanja koji se već provode. U stručnim radnim skupinama pri raznim ministarstvima sudjeluju i predstavnice/i organizacija civilnog društva. Nažalost, vrlo često čujemo kako se njihovo sudjelovanje svodi tek na puku formu – primjedbe uključuju od toga da ih nadležna tijela ne obavještavaju o sastancima stručnih radnih skupina i ne dostavljaju im zapisnike sa sastanaka, do toga da se ignoriraju povratne informacije koje daju članice i članovi stručnih radnih skupina iz redova civilnog društva. Iako postoje problemi i s (ne)transparentnošću imenovanja članica i članova navedenih stručnih radnih skupina, ovom prilikom nećemo u to dublje ulaziti.

¹ Potreba jače suradnje s civilnim društvom spominje se u Rezoluciji Europskog parlamenta A6-0048/2008, Izvješću o napretku 2007, zaključcima s konferencije „Civil Society Development in Southeast Europe: Building Europe Together“, 17. i 18. travnja 2008., Brisel itd.

Situacija se dodatno komplicira na razini lokalne vlasti. U kodeksu stoji: „Tijelo nadležno za izradu nacrtu zakona ili drugog propisa ili akta iz nadležnosti Vlade Republike Hrvatske dostavit će Vladi Republike Hrvatske obrazloženje o razlozima neprihvatanja prijedloga zainteresirane javnosti o relevantnim odredbama nacrtu”. Tko će to činiti na razini lokalne vlasti, tko će nadgledati provedbu kodeksa, koji kontrolni mehanizam će se koristiti, koje je „drugostupanjsko“ tijelo za lokalnu vlast? A upravo na lokalnoj razini nužnost savjetovanja je iznimno naglašena jer je razina korupcije visoka a mehanizmi kontrole gotovo nepostojeći. Primjerice, od ukupno 12 dužnosnika kojima je Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa utvrdilo situaciju sukoba interesa (u 2006. i 2007. godini), njih 10 su dužnosnici regionalne uprave ili lokalne samouprave. Podsjećamo, ako 54,000 potpisa građanki i građana Grada Zagreba nije bilo dovoljno da gradske vlasti barem razmisle o promjeni odnosa spram javnosti u slučaju Cvjetnog trga, onda je sigurno da to ne bi postigao ni predloženi (ili bilo koji drugi) kodeks. Zbog visoke razine korupcije na razini lokalnih i regionalnih (područnih) vlasti u Hrvatskoj i česte netransparentnosti njihova rada, organizacijama civilnog društva koje su primarno usmjerene na rad u lokalnim sredinama (a i ostalima) neophodno je da se savjetovanje sa zainteresiranom javnošću regulira u formi zakona jer predloženi kodeks neće, a mogao bi pridonijeti borbi protiv netransparentnosti i korumpiranosti lokalnih vlasti.

Problemi su izvjesni i kada se radi o nadgledanju provedbe kodeksa na nacionalnoj razini. Za pretpostaviti je da će za navedeni zadatak biti zaduženo državno tijelo poput Središnjeg državnog ureda za upravu. Vjerujemo kako ne moramo potsjećati kolegice i kolege iz civilnog društva da su izvješća Ureda o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama svake godine sve pozitivnija dok s druge strane civilno društvo naglašava kako se zakon ne provodi na zadovoljavajući način. Na temelju čega možemo zaključiti da se s predloženim kodeksom neće dogoditi još gora situacija odnosno njegovo ignoriranje?

Dakle, druga Partnerstvo za društveni razvoj smatra nužnom izradu zakona koji će sadržavati mjere za sankcioniranje kršenja odnosno neprovođenja zakona te mjere za poništenje odluke ukoliko tijelo javne vlasti nije provelo proceduru savjetovanja sa zainteresiranom javnošću.

Suprotno mišljenjima koje smo čuli kako je ovo nepotrebna i skupa opcija, primjeri koje smo naveli govore da su polovična i „brzinska“ rješenja najskuplja, ispravljanje pogrešaka dugo traje i, što je najvažnije, nastaje velika šteta po dobrobit i razvoj ne samo civilnog već i društva u cjelini. Također, donošenje ovakvog zakona bio bi koristan pokazatelj da je Vlada RH uistinu spremna ne samo aktivno uključiti javnost u procese oblikovanja javnih politika već i istinski surađivati s civilnim društvom u inicijativama usmjerenima k suzbijanju korupcije. Kao prvi korak u tom smjeru, očekujemo od Vlade RH da provede široku javnu raspravu i aktivno uključi civilno društvo u izradu upravo ovog zakona.

S obzirom da se radi o pitanju koje je od iznimne važnosti za rad organizacija civilnog društva, za uspjeh i učinkovitost programa i projekata koje provodimo, za održivost i trajnost kvalitetnih društvenih promjena, očekujemo od Ureda za udruge Vlade RH i Savjeta za razvoj civilnog društva da će inzistirati na najkvalitetnijem i najodrživijem rješenju bez obzira na pritiske vezane uz financijske troškove ili „5. brzinu“.